

FENOMENUL ABANDONULUI ȘCOLAR ÎN ROMÂNIA - O VULNERABILITATE SOCIALĂ-

Enache TUȘA¹

Abstract. *The topic of school dropout is of interest in the context of reforming the Romanian education system, as the significant percentages recorded by this indicator indicate. The motivation of pupils and students for the level of excellence in studies is increasingly low, and the level of financial and intellectual development of the family from which they come is also a decisive factor in the emergence of school dropout. The educational field is perceived as the equalizer of social evolution in society and fulfills its role of social stratification. For many years, the belief that education could increase social equality and promote social justice was dominant. However, the idea has been challenged on both theoretical and empirical grounds. In the public discourse, education was considered the primary tool for promoting social equality, mobility, and personal development. Evaluating the positive relationship between education and income, many political decision-makers consider education an effective tool to promote the increase of skills and reduce social inequality, especially by improving the qualifications of the less educated segments of the population. However, relatively limited empirical research has been carried out in Romania compared to most European countries, either by economists or sociologists, on the precise channels through which education influences inequality.*

Keywords: education policies, social statistics, school dropout, poverty, inclusion.

Introducere

Inegalitățile educaționale rămân o provocare majoră pentru coeziunea socială a societăților moderne, care afectează generațiile tinere pe tot parcursul dezvoltării lor și sunt conectate cu factori socio-economici, cum ar fi venitul, accesul la resurse materiale, nivelul de educație și poziția ocupată prin stratificarea socială. Anul 1990 nu reprezintă un reper, este un punct de inflexiune, în funcție de care continuă să funcționeze sistemul de învățământ, existent la acea dată în România.

---

¹ Lect. Dr., Facultatea de Psihologie și Științele Educației a Universității „Ovidius” din Constanța, email : enachetusa@gmail.com; cercetător științific - Institutul de Științe Politice și Relații Internaționale „Ion I.C. Brătianu” al Academiei Române.

Schimbările au condus către încercări de „revoluționare” a învățământului preuniversitar și au schimbat parțial parcursul educațional. Analiza noastră să prezinte fenomenul abandonului dar și cauzele conturării acestui fenomen. În ce măsură au influențat reformele de după 1990 este o altă temă de analiză. Analiza noastră poate fi interpretată de cei interesați în legătură cu finalitatea învățământului preuniversitar, prin interpretarea datelor care se referă la absolvenții în cadrul liceelor cu profil tehnologic, al liceelor teoretice (uman sau real) și, mai ales, la situația vocațională a acestor absolvenți.

Potrivit UNESCO² în cadrul „abandonului școlar” includem și „abandonul universitar” care este înțeles ca părăsirea învățământului fără a finaliza nivelul sau programul educațional început de către elev. Cei care abandonează școala au mai puține posibilități de a fi acceptați mai târziu în sistemul universitar datorită complexității create. Abandonul cursurilor universitare este considerată ca fiind un semn de incapacitate în rândul celor care sunt înmatriculați la cursurile din cadrul facultăților. Acest lucru provoacă stigmatizarea studenților și, ca urmare, sunt excluși din integrarea socială. Din acest motiv, ei trebuie să se concentreze mai mult în ce privește finalizarea studiilor care influențează major cursul normal vieții umane. Însă, datorită șomajului extins și a excluderii de pe piața muncii, cursul normal al vieții pentru mulți tineri rămâne irealizabil. În zilele moderne, eșecul este interpretat ca neutilizarea posibilităților, în timp ce inegalitatea condițiilor este ignorată. Prin intermediul unei evaluări aplicate de liderii pieței muncii indivizii de succes se disting prin cei care nu reușesc profesional, făcând acceptabil ca anumite grupuri să fie privilegiate în timp ce altele sunt discriminate. Tinerii care nu pot finaliza parcursul educațional al școlii sunt văzuți ca oameni „fără potențial” pentru piața muncii. Acești tineri sunt se vor integra mult mai dificil viața profesională deoarece nu pot îndeplini exigențele de pe piața muncii. Elevii sunt caracterizați și atribuiți cu „incertitudine”, în timp ce celorlalți care îndeplinesc cerințele actuale, li se atribuie „perspectivă reală” în parcursul profesional. Pentru a evita eșecurile și obstacolele care decurg din aceste situații, este imperativ să fie dezvoltate competențele educaționale care sunt prevăzute în cadrul sistemului de educație. Literatura științifică descrie mai multe tipuri (modele) de abandon educațional pe care Finn³ le descrie în două modele de comportament care duc la abandonarea școlii:

-*modelul de frustrare-stima de sine*, se referă la studenții care au acumulat o experiență negativă în cadrul mediului universitar, constând din eșecuri repetate, note scăzute și stima de sine scăzută. O parte dintre acești factori creează o stare de frustrare, care, puțin câte puțin, conduce la comportamente inadecvate la școală, cum ar fi: să nu frecventeze cursurile și să evite obligațiile academice care în final conduc către abandon și părăsirea facultății.

---

² Organizația Națiunilor Unite Pentru Educație Știință și Cultură

³ Finn, J.D.; Rock, D.A., *Academic success among students at risk for school failure*. Journal of Applied Psychology, nr.8, an. 2,1997, p. 224;

- *modelul de identificare a participării*, se referă la studenții care, au obținut note bune și participă activ la cursuri. Cele mai mari probleme, cum ar fi dificultățile în identificarea abandonului școlar, cauze, efecte, strategii de prevenire și intervenție cu statutul lor de student, capacitatea de a analiza aceste dimensiuni statutare la nivelul conceptului de sine. Kronick & Hargis⁴ au propus o clasificare a abandonului educațional împărțit în patru categorii folosind două criterii: dificultăți de învățare și tipuri de comportamente adaptate.

- Primii dintre ei, cei care abandonează discret studiile universitare se încadrează *studenți care dobândesc cunoștințe cu dificultate*, învață încet și experimentează un eșec constant în activitățile lor educaționale. Ei au probleme de ordin personal, reacțiile lor la eșec repetat nu sunt deschise și nici nu cer ajutor sau consiliere.
- A doua categorie include *studenții cu rezultate slabe*, care reacționează deschis, perturbator, demonstrând nepăsarea și frustrarea lor. Acești studenți, de obicei, evită prezența la cursuri pentru a eluda pedeapsa și confruntarea cu eșecul și ajung să abandoneze universitatea la care sunt înmatriculați.
- A treia categorie este reprezentată de *abandonul non-curricular*. Acesta este reprezentat din elevi ale căror probleme își au originea în afara școlii, bazate pe o paletă de circumstanțe extrem de diferite: sărăcie, abuz de droguri și fumat, divorț și conflicte parentale, sănătatea precară a acestora etc. Elevii din această categorie sunt confrunțați cu dificultăți materiale și de sănătate ei vin la școală prea obosiți, uneori flămânzi și bolnavi. Din cauza dificultăților în a face față cerințelor școlii și pentru că se simt umiliți și marginalizați, cei mai mulți dintre ei sunt tentați să abandoneze cursurile și să părăsească facultatea pentru totdeauna⁵.
- A patra categorie se referă la *abandonul persistent*, care include studenți cu performanță educațională, dar care sunt capabili să elaboreze comportamente compensatorii pentru a se menține în universitate. Dintre aceste comportamente adaptative se pot menționa evitarea absențelor și precum și implicarea în sport sau artă.

Fenomenul abandonului școlar ca problemă de politică publică

O echipă de cercetători coordonată de Laurier Fortin⁶ a propus o altă clasificare a cazurilor de abandon școlar ținând cont de trei aspecte referitoare la elevi: personal, familial și contextul școlar. Autorii au identificat patru subgrupuri: (1) tipul de *comportament ascuns antisocial*, (2) tipul de *neinteresat de școală*, (3) tipul de *dificultăți școlare și de adaptare socială* și (4) tipul *depresiv*. Primul tip se referă la studenții care au rezultate academice bune, iar profesorii le descriu comportamentul

---

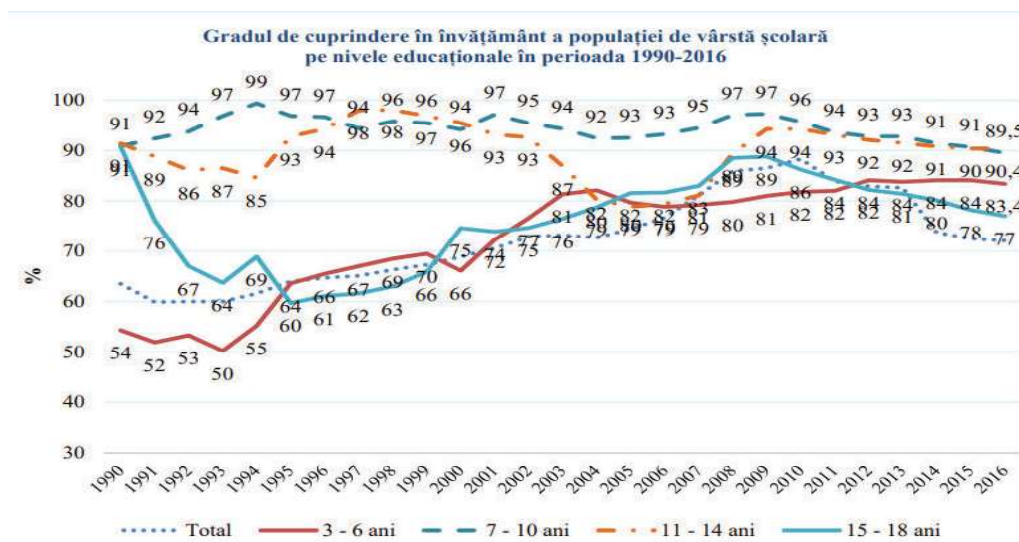
⁴ Kronick, R.; Hargis, C. ,*Dropouts: Who drops out and why and the recommended action. Theory, practice, and reform.* Education, nr.14,An 4, 1990, p. 532;

⁵ Burac, Gh, *Absenteismul și abandonul școlar în mediul rural*, Editura Agata, Botoșani, 2014,p.29;

⁶ Fortin, L, Marcotte, D., Diallo, T.M., Potvin, P., & Royer, É, *A multidimensional model of school dropout from an 8-year longitudinal study in a general high school population.* European Journal of Psychology of Education,nr. 28, , 2013, p. 563-583;

ca fiind pozitiv, fără probleme de comportament. Cu toate acestea, rezultatele lui Fortin indică anumite probleme antisociale ascunse în privința vieții, cum ar fi: un nivel scăzut de coeziune a familiei, dificultăți de exprimare emoțională organizarea de activități concrete și sprijin emoțional redus. În ceea ce privește familiile lor, rezultatele arată că acești elevi au un control parental redus sau insuficient, regulile lor de conviețuire și rutine de viață sunt haotice sau inexistente. A doua categorie, cei neinteresați de tipul specializării, include și elevi care au rezultate academice bune, dar care nu au motivație de a învăța, manifestă tendințe de anxietate sau depresive, relațiile lor cu profesorii sunt pozitive, iar familia lor creează un climat pozitiv. Această categorie de studenți corespunde tipului de abandon liniștit din tipul propus de Kronick & Hargis⁷ treia categorie este reprezentată de tipul de dificultăți de adaptare universitară și socială. Toate aceste trăsături se caracterizează prin rezultate academice slabe, probleme grave de sănătate, niveluri înalte de depresii și anumite ocazii, tendința de a evita delincvența; Profesorii au atitudini negative în relație cu acești elevi și cu problemele lor familiale includ dezorganizarea și lipsa de sprijin emoțional, această categorie corespunde tipului de performanță scăzută.

Ministerul Educației, prezintă rapoartele în fiecare an cu privire la anumite aspecte ale sistemului educațional național: succesul academic și eșecul, ratele de școlarizare, ratele de gradare în rândul elevilor, studenților, procentele personalului didactic calificat, fondurile alocate sistemului educațional etc. Aceste rapoarte indică diferențe semnificative între ele indicatorii de nivel și eficiență ai educației în România în comparații cu aceiași indicatori din alte țări europene. În acest grafic⁸ sunt reprezentate patru nivele de frecvență a sistemului în învățământ a elevilor, evidențiindu-se pe cele patru categorii de vârstă modul în care această modificare structurală a evoluat de-a lungul anilor 1990-2016.

⁷ Kronick & Hargis, *op cit*, p.275;

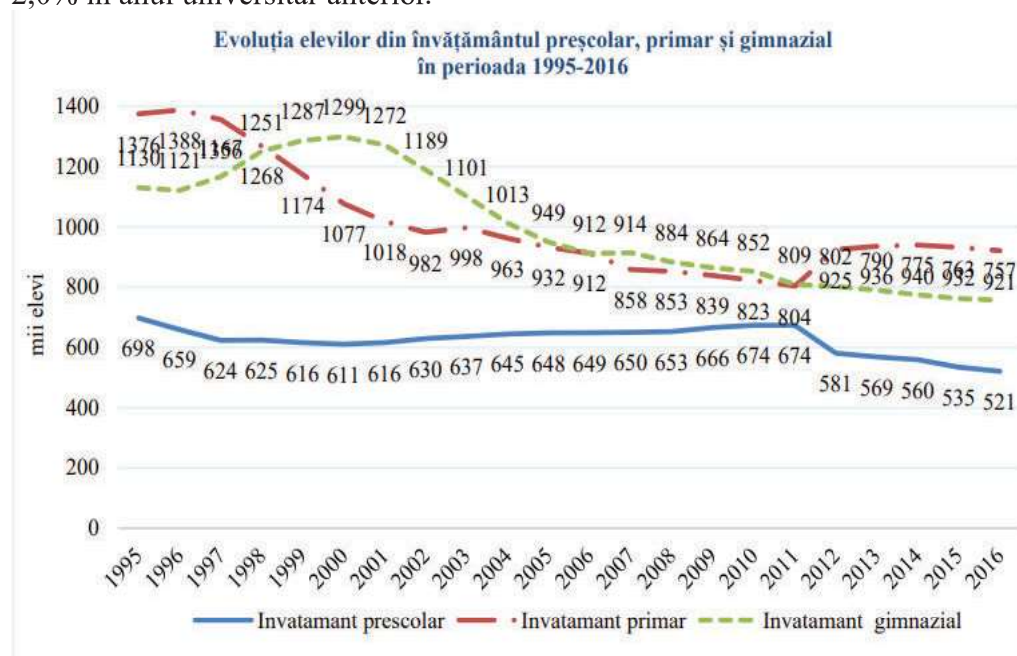
⁸ Anghelache, C., Petrescu, I., Anghel, M.G., Gogu, E.. *Evoluția centenară a învățământului în România*, Editura Economică, București, 2018, p. 248.

Gradul de incluziune în sistemul de educație românească⁹

Putem observa fluctuația cifrelor anuale a includerii elevilor în cadrul tuturor nivelurilor de educație și putem observa, în același timp, creșterea procentelor de abandon școlar pe măsura trecerii anilor. Unul dintre cei mai importanți indicatori, unde discrepanțele sunt majore, se referă la rata de abandon a școlii. Această rată procentuală indică nivelul de maturitate al sistemului educațional și al acestuia, puterea de a include și de a menține elevii săi în sistemul educațional până la absolvirea nivelului respectiv. Rata de școlarizare reprezintă un indicator pentru lipsa eficienței strategiei educaționale, lipsa managementului instituțional al proprietății în corelație cu factori externi, cum ar fi dezvoltarea economică, precum și standardul de trai. Conform raportului Ministerul Educației, cu privire la starea sistemului de educație pentru anul 2007, arată că indicatorul pentru rata de școală a fost de 19,2% în România, în timp ce indicatorii similari pentru alte țări est-europene (aderenți ai UE după 1990) au fost semnificativ mai mici (Slovenia, 4,3%; Polonia, 5,0%; Cehia, 5,5%).

Între 2001 și 2007, rata de școlarizare în România (în funcție de ratele de înscriere și de absolvire) la primar și gimnazial a crescut semnificativ. Astfel, valoarea acestor indicatori a crescut cu aproape 40% peste tot în sistemul de educație timpurie (de la 1,2% în 2001/2002 la 2,0% în 2007/2008) nivelul școlii primare (de la 1% la 1,7%) și nivelul școlii secundare (de la 1,4% la 2,3%). În 2007/2008, ratele pentru școlarizarea a întregii populații școlare au indicat o pondere de 1,9% față de 2,0% în anul universitar anterior.

⁹ *Ibidem*, p. 256.

Evoluția cifrelor din învățământul preșcolar, primar și gimnazial¹⁰.

Abandonul este înregistrat pe grupe de gen. Astfel în cazul fetelor abandonul școlar a înregistrat indicatori de la 1,8% la 1,7%, în zonele urbane, indicatorul a scăzut de la 2,2% la 1,7% în timp ce pentru băieți indicatorii au rămas aceiași 2,2%. Valoarea indicatorului de abandon școlar pentru mediul rural a crescut de la 1,8% la 2,2%. O comparație generală arată că România este situată semnificativ sub media înregistrată de alte țări europene (14,8%) pentru abandonul școlar timpuriu.

După integrarea la Uniunea Europeană, România a trebuit să respecte aceleași norme occidentale de educație, ceea ce înseamnă că rata șocului școlar ar trebui să scadă sub 10 %. O investigație întreprinsă de Fundația *World Vision Romania* arată că în anul 2006, în România, unul din patru elevi din mediul rural a fost înscris la studiile universitare în 2006, doar 24% dintre elevii din mediul rural s-au înscris la liceu, în comparație cu 36% în 2005. Conform raportului organizației, principala cauză a abandonului educațional în zonele rurale este sărăcia¹¹.

Părinții cu venituri mici întâmpină dificultăți în a plăti pentru studiile copiilor lor și, prin urmare, îi încurajează să abandoneze școala și să lucreze pentru a merge cu ei în agricultură. Raportul *World Vision* arată că România are cel mai mare număr de persoane care locuiesc în zonele rurale dintre țările Europei de Est: aproximativ 45 % din populație. În aceste zone, principalele surse de susținere constă din producția agricolă, deseori folosind unelte clasice, rudimentare printre care munca manuală, ocupă primul loc.

Copiii și adolescenții prestează o muncă manuală și fizică pentru a-și ajuta financiar familiile în perioada în care ar trebui să fie la școală. În astfel de situații, părinții își văd copiii ca pe oameni capabili de muncă și, prin urmare, îi încurajează să abandoneze școala. *World Vision în România* a identificat mai multe zone cu un risc crescut de excludere educațională din cauza nivelurilor ridicate de sărăcie. Dintre aceste zone putem menționa zonele rurale din Regiunea de Sud (județele Calarasi, Ialomita, Teleorman și Giurgiu), Sud-Est (județele Buzau, Vrancea, Braila și Galați) și Nord-Est (județele Botoșani, Iași și Vaslui). Raportul lor arată că, în aceste regiuni, aproape 30% din populația de 15 ani a fost slab calificată de la școala primară¹².

---

¹⁰ Anghelache, C., Petrescu, I., Anghel, M.G., Gogu, E.. *Evoluția centenară a învățământului în România*, Editura Economică, București, 2018, p. 256.

¹¹ Peticilă, M. „*Abandonul școlar a crescut la toate nivelurile de învățământ, din școala primară până la universitate. Ministerul Educației: Se pierde aproape un sfert dintr-o generație, în 8 ani de școală, în mediul rural.*” *Edupedu*, 2021 Disponibil la www.edupedu.ro/abandonul-scolar-a-crescut-la-toate-nivelurile-de-invatamant-din-scoala-primara-pana-la-universitate-ministerul-educatiei-se-pierde-aproape-un-sfert-dintr-o-generatie-in-8-ani-de-scoala-in-mediul/

¹² Ghimiși, D., *România a cheltuit peste 2 miliarde de lei din fonduri europene pentru reducerea ratei de părăsire timpurie a școlii în ultimii 9 ani, iar indicatorul a scăzut cu doar 2 puncte* – disponibil pe <https://www.edupedu.ro/analiza-romania-a-cheltuit-peste-2-miliarde-de-lei-pentru-reducerea-ratei-de-parasire-timpurie-a-scolii-in-ultimii-9-ani-iar-indicatorul-a-scazut-cu-doar-2-puncte/>

Sărăcia nu este singura cauză a abandonului studiilor academice, există și alți factori care facilitează fenomenul, deși, ei sunt mai greu de descris din cauza condițiilor socioeconomice dificile ale familiilor din care fac parte studenții care abandonează. Dacă, în zonele rurale, abandonul școlar poate fi explicat în principal prin lipsa de posibilități materiale și financiare a familiilor, în regiunile urbane, acesta poate fi explicat cauzat de lipsa de interes și de implicare manifestată de familii și profesori, un nivel scăzut de încredere în sistemul educațional și în puterea acestuia de a asigura succesul social pentru beneficiarii săi. Unul dintre problemele majore este lipsa de implicare a părinților manifestată în educația copiilor lor. Majoritatea angajaților au lăsat responsabilitatea pentru educația copiilor lor în mâinile profesorilor, ținând cont de faptul că aceștia sunt parteneri egali în educație. Astfel, părinții arată puțin sprijin în activitățile extra-curriculare a copiilor lor, comunicarea cu profesorii este în cea mai mare parte absentă. Sprijinul părinților este de obicei concentrat pe asigurarea sprijinului material pentru copiii lor, ignorând, în mare parte conexiunea intelectuală, emoțională sau socială. O altă problemă majoră în influențarea fenomenului de abandon școlar este raportul temporar sau oarecare în mod nedeterminat al unuia sau al celor doi părinți din străinătate.

Părinții merg să muncească în alte țări și le încredințează copiii rudelor sau altor persoane (de obicei, bunici) iar, în unele cazuri, sunt lăsați singuri alături de familia extinsă. Lipsa de autoritate parentală i-a determinat pe acești copii să abandoneze școala pentru a avea un comportament antisocial. Psihologii au observat că la acești copii se manifestă semnele de depresie, niveluri scăzute de motivație academică, niveluri scăzute de atașament la norme și valori educaționale, rezultate academice slabe. Pas cu pas, eșecurile academice se transformă în relațiile sociale cu profesorii și colegii încep să se schimbe și, în cele din urmă, elevii au decis să abandoneze școala. La nivel local, există puține inițiative comunitare în adoptarea strategiilor sau a programelor capabile de promovare și combatere a fenomenului de abandon școlar.

La nivel național, există un cadru legislativ care menționează implementarea mai multor acțiuni pentru scăderea fenomenului de abandon școlar. *Planul Național de Dezvoltare* indică necesitatea identificării unor soluții specifice pentru a preveni și a lupta împotriva eșecului școlar și, în forma sa cea mai radicală, a abandonului școlar. Scăderea ratei abandonului școlar a fost unul dintre principalele obiective stabilite în *Planul Național de Combatere a Sărăciei* și promovare a incluziunii sociale în România, care a fost aprobată de Guvernul Hotărârea nr. 829/2002. Reglementările în materie de combatere a sărăciei au fost incluse și în documente mai recente precum Hotărârea de Guvern nr.440 din 30 martie 2022. Documentul emis de Guvernul României legiferează „*Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2022-2027.*” Deciziile publicate în această Hotărâre de Guvern își propun ca „*Strategia să fixeze în cadrul Planului său noile direcții și măsuri în contextul unei arhitecturi solide a obiectivelor asumate, construite în jurul unui obiectiv general care propune ca, până în anul 2027, numărul de persoane expuse riscului de sărăcie sau excluziune socială să fie redus cu cel puțin 7% față de anul 2020. Pentru elaborarea Planului s-a avut în vedere configurația modelului de repartizare a competențelor între nivelurilor*

administrative în ceea ce privește asigurarea protecției sociale. Soliditatea construcției celor două documente programatice este susținută prin asocierea abordării sociale incluzive cu modelul conceptual al ciclului de viață cu scopul diminuării inegalităților sociale, precum și a riscului de sărăcie și excluziune socială, în contextul asigurării egalității de șanse”¹³ Pe baza acestor inițiative legislative, Ministerul Educației și alte instituții naționale au dezvoltat o serie de acțiuni de intervenție specifice pentru a atinge obiectivele menționate mai sus.

Abandonul educațional are o cauză reprezentată la nivelele anterioare ale școlii, respectiv clasele de învățământ primar și cele de nivel gimnazial înregistrează valori ridicate ale abandonului școlar. Cele mai mari valori ale ratei abandonului școlar din învățământul primar și gimnazial sau înregistrat la nivelul populației școlare din mediul rural (1,7% total, 1,8% primar, 1,6% gimnaziu), respectiv la nivelul elevilor de clasele pregătitoare, I și a V-a, atât la nivel rural cât și la nivel urban. Practic starea materială influențează în mod considerabil frecventarea școlii dar și decizia de abandon școlar. Această concluzie este susținută și de analiza riscului de sărăcie sau excluziune socială în funcție de vârste, care scoate în evidență faptul că în România copiii (0-17 ani) se află într-o mai mare măsură în risc de sărăcie decât adulții (18-64 ani) și vârstnicii de peste 65 de ani¹⁴. În toate statele membre ale Uniunii Europene copiii sunt cel mai vulnerabil grup, (media în Uniunea Europeană este de 24,2% în anul 2018) ilustrând faptul că 1 din 4 copii se află în risc de sărăcie sau excluziune socială. În România situația este și mai precară, 2 din 5 copii aflându-se în risc de sărăcie sau excluziune socială (38.1% în anul 2018) conform Eurostat. Peste 30% dintre copii (32,2% fete și băieți) care au fost în sărăcie relativă în anul 2017 s-au aflat în aceeași situație în cel puțin doi din cei trei ani anteriori. În anul 2018 situația copiilor care au fost în sărăcie relativă s-a îmbunătățit, procentul scăzând la valoarea de 32,0%, adică cu 0,2 pp față de anul 2017. Mai jos exemplificam ratele de abandon aferente fiecărui nivel preuniversitar pentru a putea explica de ce rata abandonului universitar este ridicată¹⁵.

---

¹³ Hotărârea de Guvern nr.440 din 30 martie 2022 cu denumirea de „Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2022-2027.”

Disponibilă

la

https://mmuncii.ro/j33/images/Documente/MMSS/Anexa_HG_440_2022_MO_Parte_a_I_359Bis.pdf

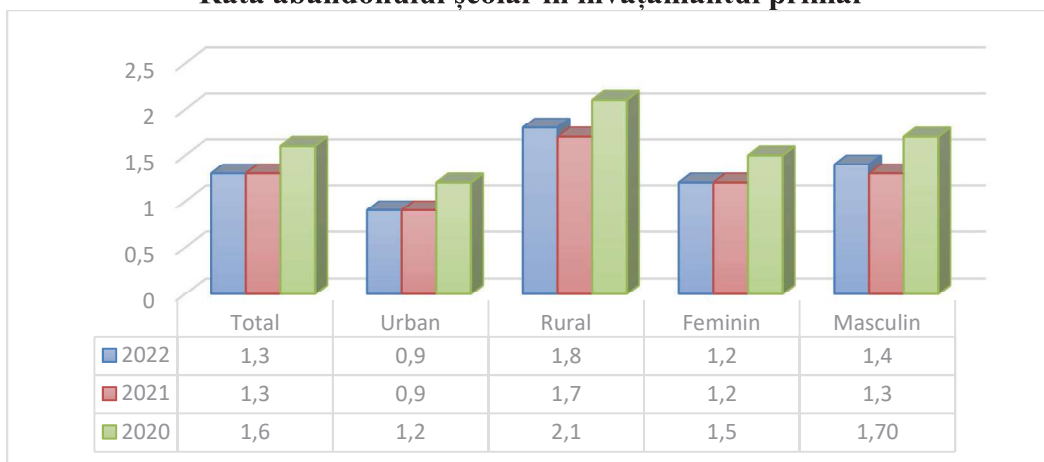
f

¹⁴ *Ibidem*, p. 22.

¹⁵ *Ibidem*, p. 23.

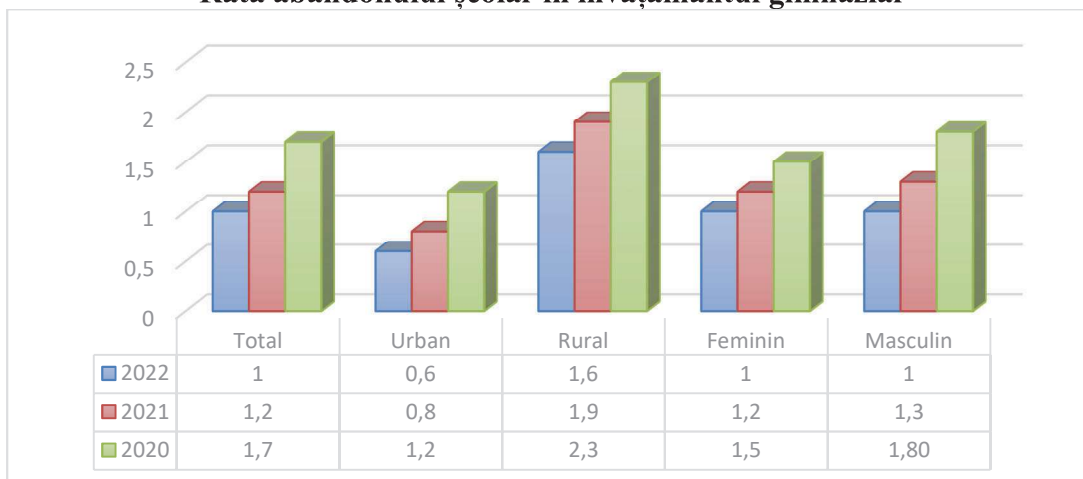

Rata abandonului școlar în învățământul primar¹⁶

În acest context a fost elaborată o Hotărâre de Guvern nr. 37¹⁷ care instituie **Programul Național pentru Reducerea Abandonului Școlar**. Acest program constă în identificarea instituțiilor publice de educație care școlarizează elevi din învățământul primar și gimnazial și în care există un procent mare de elevi în risc de abandon școlar. PNRAS își propune reducerea abandonului școlar în minimum 25% în unitățile de învățământ participante la Programul Național în perioada 2021-2026. Este vizată sprijinirea școlilor în colectarea datelor relevante și în realizarea planurilor de activități individualizate, prin intermediul MATE.

Rata abandonului școlar în învățământul gimnazial¹⁸

¹⁶ Baza de date a Guverului României- Ministerul Educației, disponibil: <https://data.gov.ro/>

¹⁷ Hotărârea de Guvern nr.37- disponibil la <https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2021/12/HG-37.pdf>

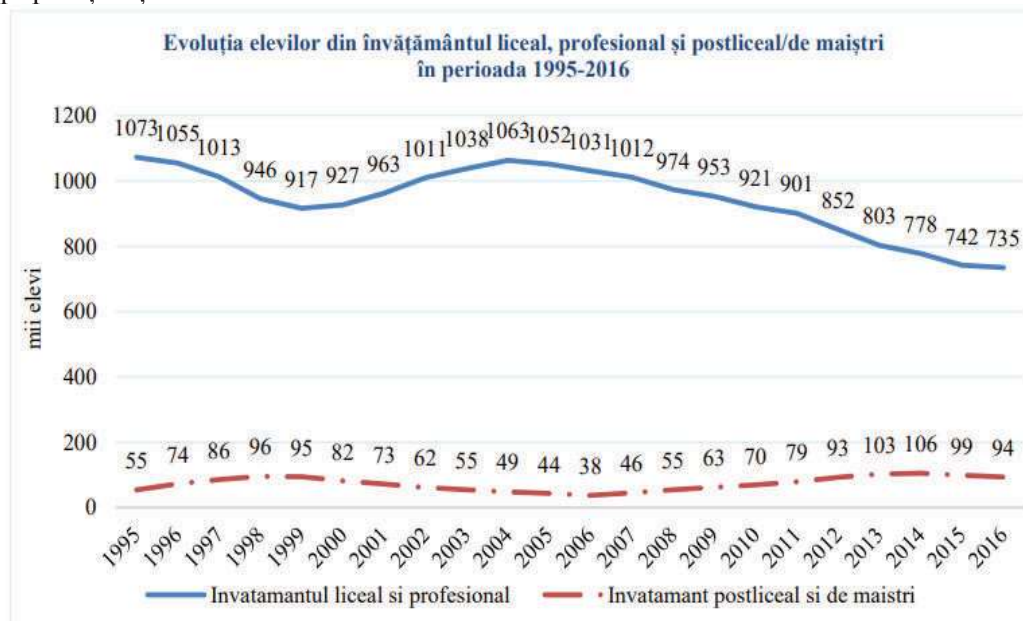
¹⁸ Ibidem.

Relevantă în contextul de față este și analiza abandonului școlar pe clase. Ratele cele mai ridicate ale abandonului se înregistrează la clasele de început de cicluri de școlaritate: clasa pregătitoare și clasa I, respectiv clasa a V-a. La nivelul clasei pregătitoare și clasei I, valorile indicatorului au crescut în comparație cu anul școlar anterior cu 0,2 p.p. la clasa pregătitoare, respectiv cu 0,5 p.p. la clasa I. Diferența pe medii de rezidență evidențiază situația defavorizată a mediului rural, cele mai mari diferențe înregistrându-se la clasele pregătitoare, I și a VIII-a.

La nivel general, ratele ridicate ale abandonului școlar la început de ciclu de școlaritate au drept cauză dificultățile de adaptare cu care se confruntă elevii la tranziția de la un nivel de învățământ la altul: stiluri de predare diferite, solicitări mai complexe în plan curricular; nu în ultimul rând diferențele semnificative în ceea ce privește numărul de ore de program școlar/săptămână. Este de remarcat tendința generală de scădere a ratei abandonului școlar de la clasele de debut către cele de final de ciclu de școlaritate, cel mai probabil determinată de adaptarea progresivă a elevilor la solicitările școlare.

Fenomenul abandonului la nivel liceal

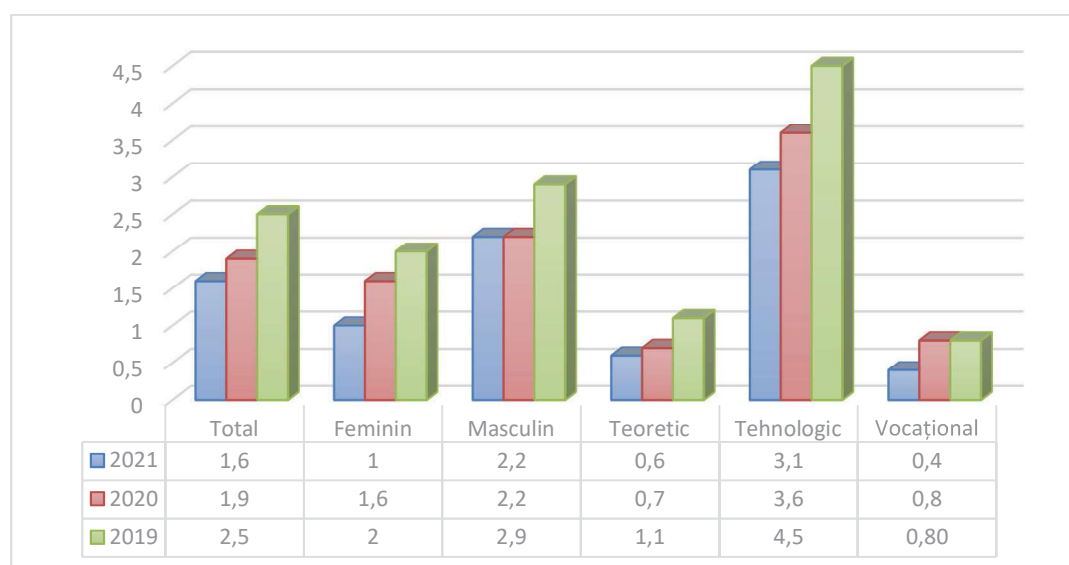
Reînființarea învățământului profesional în 2014/2015 a determinat scăderea treptată a ratei abandonului școlar la liceu, până la valoarea de 1,6% (9768 de elevi) la finalul anului școlar 2020/2021. Pe toată perioada analizată s-au păstrat diferențele pe sexe cu privire la abandonul școlar: în mod constant, o pondere mai mare a băieților abandonează liceul, comparativ cu fetele. Cei mai mulți dintre elevii de liceu care au abandonat studiile provin din filiera tehnologică, iar cei mai puțini din filiera vocațională. Ponderea populației școlare masculine care abandonează studiile este mai amplă în învățământul liceal, comparativ cu ponderea populației școlare feminine.

Evoluția cifrelor la nivelul liceal, profesional și postliceal¹⁹

Cifrele prezintă date clare din perspectiva activităților educaționale, putând fi observate creșterile și descreșterile la diferite nivele de educație. La nivelul populației școlare se poate constata faptul că în anul 2016 numărul total al elevilor era de 3.597.280 cei care frecventau școala. Din totalul acestei populații, un număr de 650.893 de copii urmau cursurile liceale. În anul școlar 2017-2018, 18,20% din populația rezidentă era de vârstă școlară, iar dintre aceștia 3,29% urmau cursurile liceale.

Rata abandonului școlar în învățământul liceal²⁰

Analiza situației abandonului școlar din ultimii ani de la nivelul învățământului liceal evidențiază reduceri ale valorii indicatorului la nivelul tuturor celor trei filiere. Filiera teoretică – rata abandonului școlar a scăzut de la un an la altul, odată cu reînființarea învățământului profesional, ajungând la cea mai mică valoare din perioada analizată (0,6%). Valoarea indicatorului este ușor mai crescută la profilul real, față de profilul uman²¹. Atrage atenția valoarea deosebit de ridicată de la nivelul învățământului special – 12,3%. În cazul filierei tehnologice – rata abandonului școlar rămâne ridicată (3,1% în 2020/2021). Există diferențe între profiluri: cele mai

¹⁹ Anghelache, C., Petrescu, I., Anghel, M.G., Gogu, E.. *Evoluția centenară a învățământului în România*, Editura Economică, București, 2018, p. 258.

²⁰ Baza de date a Guvernului României- Ministerul Educației, disponibil: <https://data.gov.ro/>

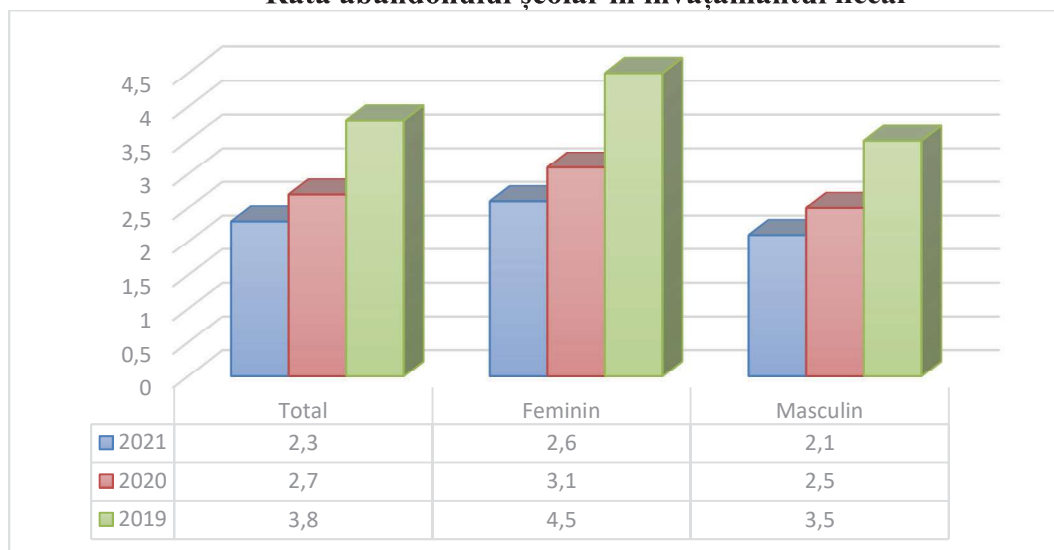
²¹ Burac, Gh., *Absenteismul și abandonul școlar în mediul rural*, Editura Agata, Botoșani, 2014, p.76.

mari valori ale abandonului se înregistrează la profilul tehnic (3,9%) și la profilul resurse naturale și protecția mediului (3%), iar cele mai mici la profilul servicii (2,3%). Învățământul special înregistrează o valoare ridicată (5,3%). Filiera vocațională – ratele de abandon au avut valori reduse pe toată perioada analizată, ajungând la 0,4% în 2020/2021.

Abandonul în învățământul profesional

Odată cu reorganizarea învățământului profesional în 2014/2015, rata abandonului a scăzut semnificativ, până la valoarea de 2,3% la finalul anului 2020/2021. Se constată o pondere mai mare a abandonului în cazul populației feminine, în comparație cu populația masculină.

Rata abandonului școlar în învățământul liceal²²

Perspective educaționale

Statisticile nu arată deloc lucruri pozitive despre lupta împotriva abandonului școlar, situând România în fruntea țărilor Uniunii Europene în această problemă. Rata abandonului școlar a scăzut de la 17,8% în 2012, la 15,6% în 2020 cu un efort de 2 miliarde de lei din partea statului român, în 2021 a scăzut cu 0,3 procente, iar în 2022 nivelul abandonului școlar a urcat la nivelul din 2020. Situația învățământului primar și gimnazial pentru perioada cuprinsă între anii 2003 – 2011, în ceea ce privește abandonul școlar, înregistrează o creștere până în 2007, urmată de o scădere până la finalul deceniului, procentajul atingând nivelul inițial de aproximativ 1,5 %.

Rata mai mare de abandon o identificăm în cadrul învățământului gimnazial, atingând cote maxime cuprinse între 2,3-2,5% în anii 2006-2007 în spațiul rural îndeosebi, băieții fiind superior numeric fetelor în procesul de întrerupere a studiilor la și stagnare educațională a lor doar la nivelul de 8 clase absolvite. Învățământul primar se prezintă ceva mai bine, cu 5% mai puțin decât la nivelul gimnazial (1,7% în perioada 2006-2008). Băieții sunt de asemenea mai numeroși în privința

²² Baza de date a Guverului României- Ministerul Educației, disponibil: <https://data.gov.ro/>

abandonului, însă raportul întreruperii studiilor este aproape egal între rural și urban, existând fluctuații (când ruralul, apoi urbanul, după care din nou ruralul înregistrează creșteri) până în 2010 când raportul este identic.

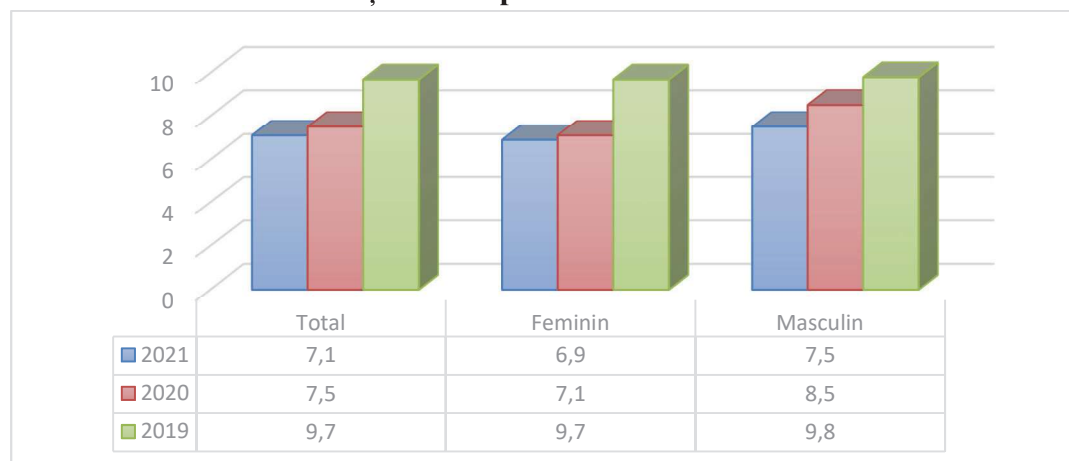
Conform datelor prezentate de Institutul Național de Statistică în anul 2015 abandonul școlar în România a fost de 19%, cu 8% mai mult față de media europeană (11%). o cincime din copiii au absolvit doar opt clase, iar 75% dintre cei rromi nu au terminat gimnaziul: aproape 30% dintre copiii români de până la 18 ani au renunțat la studii (obligatorii, conform legii), cu 10%, mai mult decât în 2013 . Aproximativ 37% dintre tinerii de 15 ani erau analfabeți funcțional, iar 43% dintre copiii cu dizabilități nu erau înscriși în nicio formă de învățământ.

Situația învățământului primar și gimnazial pentru perioada cuprinsă între anii 2016- 2022, în ceea ce privește abandonul școlar, înregistrează o pondere crescută în perioada anilor 20162018 , urmată de o scădere până la finalul deceniului, procentajul atingând , chiar depășind cu 2% mai puțin nivelul inițial, proximativ 1,2%. Rata mai mare de abandon o identificăm în cadrul învățământului gimnazial, atingând cote maxime cuprinse între 2,5-2,7 % în anii 20162018, în spațiul rural îndeosebi, băieții fiind superior numeric fetelor în procesul de întrerupere a studiilor la și stagnare educațională a lor la nivelul de 8 clase absolvite. Băieții sunt de asemenea mai numeroși în privința abandonului, raportul întreruperii studiilor prezintă mari discrepanțe între rural și urban, atingând cote maxime în anul 2017 cu o diferență de 2,2% între băieți și fete, respectiv 1,3% între rural și urban.

Învățământul postliceal

La finalul anului școlar 2020/2021, rata abandonului școlar în învățământul postliceal a scăzut față de anul școlar anterior, cu 0,4 puncte procentuale. Se păstrează diferențe pe sexe ale valorii indicatorului, populația feminină înregistrând rate de abandon mai scăzute decât cea masculină.

Rata abandonului în învățământul postliceal ²³

Rata de părăsire timpurie a școlii

Acest indicator măsoară procentul tinerilor cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani din totalul populației de această vârstă, care au cel mult studii gimnaziale și care

²³ Baza de date a Guverului României- Ministerul Educației, disponibil: <https://data.gov.ro/>

nu sunt cuprinși în nicio formă de educație sau de formare profesională în cele patru săptămâni care preced ancheta statistică. În perioada 2014-2021, rata de părăsire timpurie a școlii a înregistrat fluctuații: după creșteri și scăderi relativ reduse în perioada 2014-2017, valoarea indicatorului a scăzut aproape constant în ultimii patru ani, ajungând în 2021 la 15,3%. Media UE a scăzut lent, dar constant în această perioadă de la 11,2% în 2014 la 9,7% în 2021 realizând și chiar depășind ținta propusă (10%). România este printre țările cu cea mai mare rată de părăsire timpurie a școlii, rămânând la distanță mare față de ținta propusă la nivel național pentru 2020 (11,3%).

Abandonul timpuriu al școlii reprezintă un fenomen complex generat de mulți factori și cauze din cele mai diverse. Părăsirea timpurie a școlii este determinată de contexte economico sociale diverse dar și de cauze sociale și culturale. Specialiștii din cadrul Ministerului Educației consideră că măsurile de limitare a acestui fenomen sunt printre cele mai importante politici educaționale²⁴. Aceste programe de limitare și reducere a fenomenului s-a conturat în *Mecanismul de Avertizare Timpurie în Educație* (MATE). Această strategie rezidă în crearea de politici și programe care să reducă fenomenul de părăsire timpurie a școlii, de incluziune a copiilor cu risc major de abandon școlar.

Rata abandonului timpuriu al școlii ²⁵

Mecanismul de Avertizare Timpurie în Educație se constituie într-o strategie instituțională ce include un set de instrumente care permite autorităților responsabile în educație (inspectorate, școli) să identifice elevii cu risc de părăsire timpurie a școlii. După identificarea elevilor cu nevoi specifice și după introducerea în cadrul programului elevii vor fi consiliați și vor fi sprijiniți pentru finalizarea parcursului educațional.

²⁴ Strategia este disponibilă pe siteul Ministerului Educației - <https://mate.edu.ro/>, accesat în 02.04.2024, ora 18.00.

²⁵ Baza de date a Guvernului României- Ministerul Educației, disponibil: <https://data.gov.ro/>

Elevii identificați în situația de risc care manifestă semnale de părăsire a școlii sunt incluși în *Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România*²⁶.

Mecanismul de Avertizare Timpurie în Educație se dorește a fi o politică educațională care să identifice elevii tot mai vulnerabili care se află în risc de părăsire a școlii. Instrumentele MATE se vor concentra pe colectarea în timp real a „datelor cu privire la semnalele timpurii – performanță academică scăzută, repetarea clasei, absenteism, comportament școlar inadecvat- care permit personalului din școli și factorilor de decizie să coordoneze, să planifice și să pună în aplicare măsuri adecvate și imediate pentru a atenua riscurile și problemele identificate la nivelul elevilor, al clasei și al școlii²⁷.

Concluzii

Principalele cauze ale abandonului școlar sunt generate de locul de rezidență, dificultățile de învățare, performanța academică slabă și motivația scăzută a studenților pentru activitățile academice. Principalele provocări cu care se confruntă un student cu risc ridicat de abandon universitar sunt: venitul familiei până la nivelul de subsistență, educația parentală scăzută, lipsa condițiilor materiale pentru transport și cazare, familii monoparentale.

Sistemul educațional românesc a înregistrat o creștere a cazurilor de abandon după anul 2010, ceea ce impune identificarea și implementarea la nivel național a unor sisteme alternative de acțiune pentru prevenirea și combaterea abandonului universitar timpuriu, în special a sistemelor utile pentru „sănătatea educației”.

Cadrele didactice pot juca un rol important în prevenirea abandonului școlar, deoarece sunt în contact permanent cu elevii, identifică și analizează problemele acestora și pot gândi sau propune strategii de retenție educațională. Clasificarea și înțelegerea comportamentelor, care ar putea duce la abandonul universitar, reduce gama extinsă de indicatori asociați cu perspectiva abandonului creând posibilitatea de a elabora programe detaliate de prevenție și intervenție.

Atunci când factorii abandonului școlar sunt asociați cu dificultăți în școală și adaptare socială, intervențiile profesionalizate pot deschide suficiente oportunități de dezvoltare pentru a ajuta la menținerea elevilor în sistemul educațional. Clasificarea factorilor care favorizează eșecul parcursului academic, contribuie astfel la creșterea procentelor de abandon în cele patru categorii - personal, familie, școală și factori interpersonali. Toți acești factori oferă informații prețioase cu privire la nivelul intervenției pe care sistemul educațional trebuie să le ia în considerare. Majoritatea studiilor empirice se referă la efectele socio-economice ale abandonului, prin urmare, este important să evaluăm efectele psihologice asociate cu eșecul educațional.

---

²⁶ *Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România* reprezintă o bază de date care include toți elevii înmatriculați în sistemul de educație - disponibil pe siteul Ministerului Educației <https://www.siiir.edu.ro/>, accesat în 02.04.2024, ora 18.43.

²⁷ Strategia MATE este disponibilă pe siteul Ministerului Educației - <https://mate.edu.ro/>, accesat în 02.04.2024, ora 18.00.

Nivelul scăzut de educație care rezultă în urma abandonului școlar nu numai că are consecințe grave pentru tinerii în cauză, însă, implică utilizarea ineficientă a cheltuielilor educaționale. Tinerii care abandonează studiile au o probabilitate mult mai mare de a se confrunta cu fenomenul șomajului și cu venituri mult mai mici pe parcursul vieții decât cei care finalizează studiile și ajung până la universitate. Abandonul școlar reprezintă o problemă importantă în multe dintre statele Uniunii Europene. Se manifestă în comunitățile care se confruntă cu dificultăți materiale și în comunitățile cu populație dominantă de etnie rromă. Este cunoscută situația în care copiii din familiile rrome care obțin note mici abandonează școala într-o proporție mai mare decât elevii care nu sunt rromi și care au aceleași note. Una din posibilele explicații constă în sprijinul familiei în continuarea studiilor²⁸ Situația copiilor rromi este una critică, majoritatea aparținând unor familii extrem de sărace și cu părinți fără educație.

Cercetarea privind abandonul educațional a fost structurată în trei dimensiuni esențiale: nefrecventarea cursurilor, renunțarea la studii și în final abandonarea ideii de parcurs educațional. Cercetarea în sine utilizează o perspectivă reală a abandonului educațional și pune accent explicativ pe atributele individuale ale elevilor care aparțin diferitelor comunități sociale. În alt registru, teoriile *pullout* presupun că studenții se angajează într-o analiză cost-beneficiu economic atunci când decid dacă să rămână în școală sau nu.

Abandonul școlar reprezintă finalitatea unui proces pe termen lung de dezangajare educațională în cauzele documentate în această cercetare de la momentul în care au fost identificate în ce privește analiza trăsăturilor de personalitate și de comportamentul din școală. Unele dintre cauze reprezintă perspective asupra abandonului universitar care conduce către contextul familial al abandonului. Se adaugă și alte cauze precum starea relațiilor sociale intergrup dar și modalități de integrare a experiențelor și elementelor de conectare a studenților la realitățile academice în care există mai multe contexte care încadrează dezvoltarea profesional-academică. În concluzie, abandonul și absentismul școlar reprezintă o problemă importantă a mediului educațional românesc iar consecințele acestui fenomen pot evolua către scăderea calității pregătirii profesionale a tinerilor și a regresului social al comunităților.

Toate aceste elemente au impact negativ asupra calității vieții sociale dar și a societății în ansamblu. Absențele frecvente pot afecta nu doar performanțele academice ale elevilor, ci și dezvoltarea lor personală și profesională pe termen lung. Există o serie de factori care contribuie la absentism, iar identificarea și abordarea acestora sunt esențiale pentru prevenirea abandonului școlar. Soluțiile pentru reducerea absentismului și abandonului școlar implică eforturi concertate din partea profesorilor, a părinților, dar și a comunității educaționale în ansamblu. Îmbunătățirea relațiilor profesor-elev, crearea unui mediu de învățare atractiv, precum și gestionarea presiunilor sociale sau promovarea unei atitudini responsabile

---

²⁸ Ivan, C. & Rosta, C. (2013) *Părăsirea timpurie a școlii. Cauze și efecte*. Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 –2014.

față de învățare sunt doar câteva dintre strategiile eficiente. Limitarea abandonului nu este doar o responsabilitate a sistemului educațional, ci implică o colaborare între toți actorii implicați pentru a se asigura că fiecare elev primește consilierea pentru a-și atinge potențialul educațional pentru a evita consecințele negative ale deprofesionalizării.

Bibliografie

Anghelache, C., Petrescu, I., Anghel, M.G., Gogu, E.. *Evoluția centenară a învățământului în România*, Editura Economică, București, 2018.

Burac, Gh., *Absenteismul și abandonul școlar în mediul rural*, Editura Agata, Botoșani, 2014.

Corder George W., Foreman Dale I., *Nonparametric Statistics, A Step-by-Step Approach*, second edition, John Wiley & Sons, 2014

Finn, J.D.; Rock, D.A., *Academic success among students at risk for school failure*. Journal of Applied Psychology, nr.8, Year 2,1997.

Ghimiși, D., *România a cheltuit peste 2 miliarde de lei din fonduri europene pentru reducerea ratei de părăsire timpurie a școlii în ultimii 9 ani, iar indicatorul a scăzut cu doar 2 puncte* – disponibil pe <https://www.edupedu.ro/analiza-romania-a-cheltuit-peste-2-miliarde-de-lei-pentru-reducerea-ratei-de-parasire-timpurie-a-scolii-in-ultimii-9-ani-iar-indicatorul-a-scazut-cu-doar-2-puncte/>

Fortin, L, Marcotte, D., Diallo, T.M., Potvin, P., & Royer, É, *A multidimensional model of school dropout from an 8-year longitudinal study in a general high school population*, European Journal of Psychology of Education, No 28, 2013.

Ivan, C. & Rostas, I., *Părăsirea timpurie a școlii. Cauze și efecte*, 2013, Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007–2014. https://romaeducationfund.ro/wp-content/uploads/2015/01/Rezultate-concluzii-recomandari-ale-cercetarii_FIN1.pdf

Kronick, R.; Hargis, C. „, *Dropouts, Who drops out and why and the recommended action. Theory, practice, and reform*”, Education, nr.14, Year 4, 1990.

Peticilă, M. „, *Abandonul școlar a crescut la toate nivelurile de învățământ, din școala primară până la universitate. Ministerul Educației: Se pierde aproape un sfert dintr-o generație, în 8 ani de școală, în mediul rural.*” Edupedu, 2021. www.edupedu.ro/abandonul-scolar-a-crescut-la-toate-nivelurile-de-invatamant-din-scoala-primara-pana-la-universitate-ministerul-educatiei-se-pierde-aproape-un-sfert-dintr-o-generatie-in-8-ani-de-scoala-in-mediul/

*** *Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii* – Ministerul Educației Naționale, https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Invatamant-Preuniversitar/2015/Strategie-PTS/Strategia-PTS-2015.pdf

*** **Hotărârea de Guvern nr.440 din 30 martie 2022** cu denumirea de „*Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2022-2027.*”

*** *Baza de date a Guverului României- Ministerul Educației*, disponibil: <https://data.gov.ro/>

*** *Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România* - Ministerul Educației <https://www.siiir.edu.ro/>